

Kandidatnr.: 814

Dyreassisterte intervensjoner i miljøterapi

Bruk av hund i relasjonsarbeid med ungdom på barnevernsinstitusjon

OsloMet- Storbyuniversitetet, Fakultet for samfunnsvitenskap

Bachelor i barnevern, våren 2021

Kandidatnr.: 814

Eksamenskode: BVUH3900

Antall ord: 9786

Innholdsfortegnelse

1	Min bacheloroppgave.....	2
1.1	<i>Relevans for barnevernspedagogen</i>	3
1.2	<i>Førforståelse og valg av tema</i>	3
1.3	<i>Problemstilling og avgrensninger</i>	4
1.4	<i>Oppgavens oppbygning</i>	5
2	Litteraturbasert oppgave.....	5
2.1	<i>Litteratursøk</i>	5
2.2	<i>Kildekritikk</i>	6
3	Litteratur.....	7
3.1	<i>Dyreassisterte intervensjoner</i>	7
3.1.1	<i>DAT, DAA og IPT</i>	7
3.1.2	<i>Ivaretagelse av involverte</i>	8
3.2	<i>Tilknytningsmønstre</i>	9
3.2.1	<i>Trygg tilknytning.....</i>	10
3.2.2	<i>Unnvikende- og ambivalent tilknytning.....</i>	10
3.2.3	<i>Desorganisert tilknytning</i>	10
3.3	<i>Miljøterapi.....</i>	11
3.3.1	<i>Tilknytningsorientert miljøterapi</i>	11
3.3.2	<i>Yrkesetisk grunnlagsdokument</i>	12
3.4	<i>Tilknytningsteorien.....</i>	13
3.4.1	<i>Trygg base</i>	14
3.4.2	<i>Indre arbeidsmodeller</i>	15
3.5	<i>Relevant forskning.....</i>	15
3.5.1	<i>Unge tilknytningsbånd til hunder</i>	16
3.5.2	<i>Dyreassistert terapi og tilknytning</i>	16
3.5.3	<i>Hund og stress.....</i>	17
3.5.4	<i>Fordeler og ulemper med dyreassistert terapi.....</i>	18
4	Drøfting	19
4.1	<i>Tilknytning.....</i>	19
4.2	<i>Trygghet</i>	21
4.3	<i>Arbeidsmodeller.....</i>	23
4.4	<i>Kommunikasjon.....</i>	25
5	Avslutning	27
6	Litteraturliste.....	28
7	Vedlegg: Selvvalgt pensum	33

Dyreassisterte intervensjoner i miljøterapi

Bruk av hund i relasjonsarbeid med ungdom på barnevernsinstitusjon

1 Min bacheloroppgave

Du kjenner kanskje til følelsen av å ha en hund som turkamerat og venn i hverdagen. Kanskje har du egen hund, kanskje har du vokst opp med hund eller kjenner noen som har hund.

Etologen Lorentz beskriver relasjonen mellom hund og menneske på en fin måte når han sier: «*The bond with a true dog is as lasting as the ties of this earth can ever be*» (Lorentz, referert i Fine, 2010, s. 6). Han uttrykker det veldig mange er enige om, kjæledyr og spesielt hunder, har mye å tilføre livene våre. I de senere årene har man også sett en økende interesse i å benytte dyr i behandling og terapi, ofte omtalt som dyreassisterte intervensjoner, selv om dette i grunn ikke er noe nytt (Altschiller, 2011).

Dr. Levinson blir av mange regnet som opphavsmannen for bruk av dyr i terapi. Han var den første til å ta i bruk begrepet dyreassistert terapi da han i 1961 skrev om intervensjon med hund i American Psychological Association (Fine, 2019, s. 39). Dr. Levinson beskrev hvordan han tilfeldigvis oppdaget effekten av hund i behandling, da hunden hans viste seg å hjelpe et av barna som gikk i terapi hos han. Dr. Levinson forteller at han forlot hunden og barnet alene i terapirommet noen minutter. Da han kom tilbake, snakket barnet med hunden. Han undersøkte dette videre og fant at også andre barn reagerte positivt på tilstedeværelsen av en hund (Altschiller, 2011, s. 3). Selv om dr. Levinson var den første til å snakke om dyreassistert terapi, er bruk av dyr i behandling noe som strekker seg langt bakover.

Allerede i 1792 kan vi lese om et mentalsykehus i England som brukte kaniner i behandling (Altschiller, 2011, s. 3). I 1867 finner man at dyr ble anvendt som et element i behandling av epilepsi i Tyskland (Altschiller, 2011, s. 4). Man har også funnet dokumenter fra tidsrommet 1944 til 1945 som viser bruk av gårdsdyr i behandlingen av soldater i USA. I Norge derimot må vi lengre frem i tid. De første dokumentene her til lands er fra 1966. Da ble det etablert et rehabiliteringssenter for funksjonsnedsatte som benyttet aktiviteter med hester og hunder (Altschiller, 2011, s. 4). Man kan altså ikke si at bruk av dyr i behandling og terapi er nytt, men det er et felt med økende interesse i dag. De senere årene har man også i større grad dokumentert effekter ved bruk av dyr. Det muliggjør å systematisk undersøke temaet (Altschiller, 2011). Men hvorfor er dette relevant for barnevernspedagogen?

1.1 Relevans for barnevernspedagogen

Som barnevernspedagog vil man møte barn og unge med ulike bakgrunner og erfaringer. En viktig oppgave er å finne tiltak som passer akkurat den man står overfor. I rundskriv tilknyttet Barnevernloven § 4-4 kommer dette klart til uttrykk. Det står: «Barneverntjenesten bør utvise fleksibilitet og kreativitet ved valg av hjelpetiltak, og står fritt til å velge hjelpetiltak ut fra barnets og familiens individuelle behov.» (Barne- og familiedepartementet, 2016, s. 11). Bruk av dyr i behandling og terapi kan være et alternativ til tiltak. Sammen med at man må ha bred kunnskap om andre typer tiltak som kan iverksettes.

Det er dessuten en økende politisk trend mot at velferdstjenestene skal finne nye løsninger og tiltak for sine brukergrupper. Det snakkes ofte om brukertilpassede tjenester. Bruk av dyreassisterte intervensjoner kan fungere som et slikt innovativt tiltak for barnevernet (Støkken, 2018, s. 80). Hvorfor er jeg interessert i dette, hva er min førforståelse?

1.2 Førforståelse og valg av tema

Dalland (2020, s. 36) definerer førforståelse som: «den kunnskapen og forståelsen du har fra før du undersøker problemet». Han presiserer videre at: «når du gjør deg din førforståelse bevisst, bidrar det til at førforståelsen (fordommene) du har, i minst mulig grad skal påvirke ditt syn på problemet» (Dalland, 2020, s. 36). Altså er det viktig at jeg er bevisst kunnskapen og tankene jeg har om dyreassisterte intervensjoner, slik at jeg kan ta i betraktning hvordan de påvirker oppgaven.

Min interesse for dyreassisterte intervensjoner kommer fra en livslang forkjærlighet for dyr, og ikke minst erfaringer jeg har tilegnet meg som hundeinstruktør. Som hundeinstruktør holder jeg kurs for barn, ungdom og voksne. Ofte får jeg oppleve den sterke relasjonen mellom hund og eier. Å se hvordan hunden støtter, gir mestringserfaringer og trygghet til eieren er givende. Jeg har også selv erfart betydningen av å ha hund, da jeg i dag har en Border Collie og dessuten er vokst opp med hunder i familien.

I tillegg til å være student jobber jeg på en akutt- og omsorgsinstitusjon for ungdom mellom 13 år og 18 år. Her forteller ungdommene ofte om hvor stor betydning kjæledyrene deres har hatt i livet. De beskriver gjerne kjæledyrene som en trygghet, og noen som er der for dem uansett hvor vanskelig livet har vært.

En annen viktig funksjon ved å bevisstgjøres førforståelsen er at det gir en målestokk man kan måle den nye forståelsen man har tilegnet seg mot, ved slutten av oppgaven. Dalland (2020, s. 194) sier at: «forskjellen mellom førforståelsen og ny forståelse er den merforståelsen du har tilegnet deg gjennom arbeidet med problemstillingen» (Dalland, 2020, s. 194). Altså kan jeg se hva oppgaven har bidratt med når jeg har førforståelsen som målestokk. Jeg håper oppgaven kan fremme kunnskap om dyreassisterte intervensjoner med hund i en barnevernfaglig sammenheng.

1.3 Problemstilling og avgrensninger

På bakgrunn av min førforståelse og et ønske om å bidra til økt kunnskap om dyreassisterte intervensjoner vil oppgaven forsøke å belyse problemstillingen:

«Hvordan kan dyreassisterte intervensjoner med hund bidra i miljøterapi med ungdom på barnevernsinstitusjon?»

Når jeg her snakker om dyreassisterte intervensjoner, bruker jeg Berget, Krøger og Thorød. sin definisjon: «aktive, tidsavgrensede tiltak der ulike former for samhandling med dyr brukes som supplement til ordinære tiltak» (2018, s. 15). Med begrepet miljøterapi ønsker jeg å fokusere på tilknytningsorientert miljøterapi, som jeg opplever som særlig relevant på min arbeidsplass. Dette er en retning innenfor miljøterapien som vektlegger relasjon som den avgjørende faktoren for å skape endring (Amble & Dahl-Johansen, 2016, s. 34 og s. 91). Jeg ønsker dermed å begrense meg til å se på hvordan dyreassisterte intervensjoner med hund kan bidra i **relasjonsarbeidet** i miljøterapien.

Når oppgaven snakker om ungdom på barnevernsinstitusjon menes unge som har opplevd traumer i barndommen (Balluerka, Muela, Amino & Caldentey, 2014, s. 104). I forhold til barnevernsinstitusjon er utgangspunktet institusjoner med langtidsplassering, hvor man har mulighet til å arbeide med relasjon over tid. Ikke akuttinstitusjoner hvor ungdommene ofte bor kort tid. Vi ser nærmere på sentrale begreper utover i oppgaven.

1.4 Oppgavens oppbygning

Først skal vi se på metoden som er benyttet. Herunder hvordan jeg har søkt for å finne relevant litteratur og kritikk av metoden. Deretter kommer et kapittel med faglitteratur. Her undersøkes: dyreassisterte intervensjoner, tilknytningsmønstre, miljøterapi, tilknytningsteorien og relevant forskning. Under relevant forskning presenteres fire fagfellesvurderte forskningsartikler, som jeg mener kan bidra til å belyse problemstillingen. Mot slutten kommer en drøfting hvor jeg forsøker å undersøke problemstillingen ved hjelp av litteraturen som har blitt presentert. Til slutt kommer en avslutning. Vi begynner med metoden.

2 Litteraturbasert oppgave

Denne bacheloroppgaven er skrevet som en litteraturbasert oppgave, i tråd med eksamensinstruks fra universitetet. Det betyr at oppgaven tar i bruk elementer fra litteraturstudiet. Altså har jeg nyttiggjort eksisterende kunnskap på feltet for å belyse problemstillingen (Dalland, 2020, s. 199). For å innhente litteratur til oppgaven har jeg gjennomført en rekke søk i databaser for å finne relevant teori, fag og forskning (Dalland, 2020, s. 199).

2.1 Litteratursøk

I starten av oppgaveskrivingen søkte jeg bredt. Jeg tok i bruk Google, Google Scholar og Oria. Dette for å få et overblikk over temaet og inspirasjon til litteratur. Deretter gikk jeg inn i pensumet fra studiet i barnevern, for å se om jeg kunne finne relevante kilder. Jeg fant ikke pensum som omhandlet dyreassisterte intervensjoner, men pensum om miljøterapi og tilknytning. Etter å ha sett på pensumlitteraturen gikk jeg over til å søke avansert i biblioteksdatabasen Oria. Jeg valgte å kun ta i bruk Oria i de videre søkene etter litteratur. Jeg opplevde det som mest ryddig.

Søkeordene jeg benyttet alene, i kombinasjoner og med trunkeringer var: «dyreassistert terapi», «dyreassisterte intervensjoner» «miljøterapi», «tilknytning», «ungdom», «institusjon», «barnevern», «hund», «dyr». Søk med norske ord ga meg lite treff. For eksempel ga et enkelt søk på «dyreassisterte terapi» kun 45 treff i Oria. Et søk med engelske «animal assisted therapy» ga meg 121 107 treff i Oria. Dermed utvidet jeg søket til engelske søkeord. Ordene jeg brukte alene, i kombinasjoner og med trunkeringer var: «animal assisted therapy», «animal assisted activities», «attachement», «youth», «dog», «pet» «canine»,

«animal assisted intervention». Litteraturen ble sortert på bakgrunn av overskrifter. De jeg opplevde som spesielt interessante leste jeg oppsummeringen av, for å vurdere om de skulle benyttes. Kritikk av kildene var også viktig i utvelgelsen.

2.2 Kildekritikk

Jeg forsøkte underveis i oppgaven å vurdere kildene mine ut fra om de var relevante og om de var pålitelige. Dalland (2020, s. 199) presiserer et viktig poeng i forhold til det å finne litteratur, han sier: «det du er ute etter å finne, vil påvirke data du ser etter». Altså må jeg være bevisst mitt positive syn til dyr. Det kan føre til at jeg overser negative aspekter.

For å sørge for at kildene mine er pålitelige har jeg forsøkt å finne fagbøker av anerkjente forfattere. De mest sentrale forskningsartiklene er dessuten fagfellesvurdert. At jeg kun har basert meg på kilder tilgjengelig i Oria, kan være en svakhet ved oppgaven. Andre søkemotorer kan ha tilgang på andre kilder. Jeg opplever det likevel som en styrke at Oria lett gir oversikt.

En utfordring med litteraturen er at den ikke baserer seg på norske forhold. Det er begrenset med litteratur her til lands om dyreassisterte intervensjoner. Man kan dermed spørre seg om litteraturen egentlig er relevant for norske forhold. Et annet aspekt ved at litteraturen ikke er norsk er at den er skrevet på et engelsk akademisk fagspråk. Det gir en svakhet når engelsk ikke er mitt morsmål. Det kan føre til at jeg går glipp av viktige poenger i litteraturen, men jeg har forsøkt å lese nøye for å unngå dette.

Jeg har i hovedsak tatt i bruk nyere forskning, for å få mest mulig oppdatert kunnskap på feltet. Jeg har likevel tatt med en eldre forskningsartikkel skrevet av Mallon i 1994. På tross av at forholdene har endret seg ved barnevernsinstitusjoner siden den gang, velger jeg å ta med artikkelen. Jeg tenker at funnene hans omkring opplevelsen av det å ha hund på institusjon fremdeles er relevant. Noe av forskningen jeg fant undersøker heller ikke direkte målgruppen for min problemstilling, men da forskningen er begrenset tenker jeg de likevel gir nyttig kunnskap. Tilknytningsteoretikerne Bowlby og Ainsworth er sentrale i oppgaven. De representerer eldre og anerkjente teorier som fremdeles har stor betydning for barnevernets praksis (Tetzchner, 2012, s. 559). Det er nyttig å ta de i bruk siden det enda er begrenset med ny teori og forskning på feltet.

3 Litteratur

I dette kapittelet vil vi se på et utvalg litteratur, for å belyse problemstillingen. Først ser vi på dyreassisterte intervensjoner og deretter tilknytningsmønstre. Videre ser vi på miljøterapi, og spesifikt tilknytningsorientert miljøterapi og relasjon. Deretter kommer en del om tilknytningsteorien. Tilknytningsteori er sentralt innenfor antrozoologi, altså samspillet mellom dyr og mennesker (Berget et al., 2018, s. 15). Til slutt i litteraturkapittelet presenteres de fire forskningsartiklene. Vi starter med dyreassisterte intervensjoner.

3.1 Dyreassisterte intervensjoner

Dyreassisterte intervensjoner (DAI) blir av Berget et al. definert som: «aktive, tidsavgrensede tiltak der ulike former for samhandling med dyr brukes som supplement til ordinære tiltak» (2018, s. 15). Dyreassisterte intervensjoner kan omfatte grupper med brukere eller enkeltindivider (Berget et al., 2018, s. 16). Videre kan dyreassisterte intervensjoner deles inn i tre undergrupper: dyreassistert terapi (DAT), dyreassisterte aktiviteter (DAA) og inn på tunet (IPT).

3.1.1 DAT, DAA og IPT

Dyreassistert terapi handler om å bruke dyr i målrettet intervensjon overfor enkeltindivider eller grupper. Direkte kan dyreassistert terapi bidra i behandlingen, og indirekte gjennom å styrke mestring og selvfølelse (Antologiseret, s. 6). Dyreassistert terapi skal kun brukes som et supplement til det ordinære tilbudet. At det er en målrettet intervensjon stiller krav til dokumentasjon, evaluering og tidsavgrensning av tiltaket. Dyret som skal brukes må dessuten være godkjent. Det stilles strenge krav til dyrets egnethet (Berget et al., 2018, s. 16).

Terapeuten som skal ta i bruk dyreassisterte terapi må ha formell utdanning på universitetsnivå innenfor dyreassisterte intervensjoner (Antologiseret, s. 6-7).

Inn på tunet blir av Kismul og Kogstad. (2018, s. 95) beskrevet som: «tilrettelagte og kvalitetssikrede velferdstjenester på gårdsbruk». I Norge blir det ofte omtalt som grønn omsorg (Berget et al., 2018, s. 16). Grønn omsorg nyttiggjør samhandling med dyr, gårdsarbeid og det å være i naturen. Et fokusområde i grønn omsorg er at deltakerne skal komme i kontakt med egen sansning (Knutsen & Sollesnes, 2018, s. 120).

Dyreassisterte aktiviteter vil si å ta i bruk dyr som miljøskaper. Det kan for eksempel være å ta i bruk hund som besøksvenn på institusjon. Hensikten med dyreassisterte aktiviteter er ofte å fremme trivsel, motivasjon og rekreasjon, selv om tiltaket ikke har noe spesielt mål.

Dyreassisterte aktiviteter krever ikke spesifikk fagkompetanse fra den som utfører tiltaket.

Det er heller ikke krav til dokumentasjon av effekter (Antrozologisenteret, s. 7). Dermed kan både fagfolk og lekfolk gjennomføre dyreassisterte aktiviteter (Antrozologisenteret, s. 7; Pichot, 2011, s. 10). Ofte er dyreassisterte aktiviteter noe som gjennomføres av frivillige som har trent opp og gått kurs med egen hund.

3.1.2 Ivaretagelse av involverte

Når man skal ta i bruk dyreassisterte intervensjoner er det viktig at man setter fokus på ivaretagelse av både dyr og mennesker som er involvert (Berget et al., 2018, s. 16). Berget et al. (2018, s. 17) trekker frem dyrevelferd som sentralt. I Norge er alle som har ansvar for dyr underlagt dyrevelferdsloven (2010). I dyrevelferdsloven (2010) § 1 står det: «formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr». Videre i dyrevelferdsloven (2010) § 3 uttrykkes det: «dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdi de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger». Det er viktig å ha med seg at selv om hunder i stor grad tilpasser seg menneskenes tilværelse, er det ikke synonymt med at de ikke blir påvirket av omgivelsene (Thodberg & Lidfors, 2018, s. 29).

Det finnes få institusjoner som er egnet for at en hund bor fast (Pichot, 2011, s. 68).

Utfordringen med fastboende hund ligger i at hunden også har behov for trygghet og forutsigbarhet. For de fleste institusjoner vil det være mer hensiktsmessig med en hund som kommer på besøk. Antrozologisenteret legger likevel frem at dersom man ønsker en fastboende hund må følgende krav oppfylles: institusjonen må ha fastboende ansatte i medlever turnus, god nok økonomi og mulighet for å gi hunden et eget fristed (Antrozologi, s. 14).

Generelt er det viktig at de som ønsker å benytte dyreassistert terapi har god nok kunnskap. Å bruke hund i miljøterapi krever noe mer enn å være vant med hund (Pichot, 2011, s. 70). I Norge finnes det flere ulike aktører som tilbyr utdanning og sertifisering for dem som ønsker å drive med dyreassisterte intervensjoner. En stor aktør innenfor utdanning i Norge er Dyrebar omsorg og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (Dyrebar omsorg).

Når hunder benyttes i behandling blir de ofte utsatt for situasjoner som er nye for dem. Ikke minst blir de håndtert av fremmede mennesker som ikke nødvendigvis har særlig mye kjennskap til hunder (Thodberg & Lidfors, 2018, s. 43). Det kan føre til at hunden kommer i en belastende konfliktsituasjon. Forskningen viser ulike resultater i hvor stor grad dyrene blir belastet i dyreassisterte intervensjoner. Noen finner stressreaksjoner i form av forhøyet kortisolnivå hos dyrene når de blir benyttet i terapi. Andre forskere finner at hundene ikke ble mer belastet ved deltakelse i dyreassistert terapi enn i hjemmesituasjonen (Thodberg & Lidfors, 2018, s. 47).

Hunder som er stresset kan i ytterste konsekvens utgjøre en fare for menneskene. Det kan også føre til at de positive effektene ved dyreassisterte intervensjoner uteblir (Thodberg & Lidfors, 2018, s. 44-46; Altschiller, 2011, s. 41). Men hvem er ungdommene vi ønsker positive effekter for? Det kan kanskje Ainsworth hjelpe oss til å forstå.

3.2 Tilknytningsmønstre

Mary Ainsworth regnes som en av grunnleggerne av tilknytningsteorien (Fine, 2019, s. 215). Hun er mest kjent for fremmedsituasjonen. Dette er en laboratoriesituasjon hvor man studerer tilknytning mellom omsorgsperson og barn i alderen 12-18 måneder. Det finnes per i dag ingen god metode for å måle tilknytning hos eldre barn og ungdommer, men generelt finner man at det er god stabilitet i tilknytningsmønstre over tid (Thompson, 2000, referert i Broberg, Almquist & Tjus., 2017, s. 106).

Ainsworth fant gjennom fremmedsituasjonen at tilknytningen mellom barn og omsorgsperson kan beskrives ved mønstrene: trygg tilknytning, utrygg unnvikende tilknytning og utrygg ambivalent tilknytning (Broberg et al., 2017, s. 102; Tetzchner, 2012, s. 546). Senere ble også kategorien desorganisert tilknytning lagt til (Broberg., 2017, s. 104). De ulike mønstrene er et resultat av tilknytningspersonens reaksjoner i møte med barnet. (Tetzchner, 2012, s. 548). Under ser vi på de ulike tilknytningsmønstrene.

3.2.1 Trygg tilknytning

Barn som opplever omsorgspersonene som en trygg base sies å ha en trygg tilknytning. Barn med en trygg tilknytning opplever at de kan utforske verden, samtidig som de alltid kan vende seg til omsorgspersonen for beskyttelse. Når barnet opplever at noe ute i verden er skremmende aktiveres tilknytningssystemet, som får barnet til å søke til omsorgspersonen. På den måten kan barnet veksle mellom å søke trygghet hos omsorgspersonen og å utforske verden. Opplevelsen av omsorgspersonene som en trygg base kommer av en følelse av at de forstår, hører og ikke minst ønsker å hjelpe barnet (Broberg et al., 2017, s. 103). I motsetning til barna med trygg tilknytning snakker Ainsworth om utrygg tilknytning.

3.2.2 Unnvikende- og ambivalent tilknytning

Ainsworth deler inn i to former for utrygg tilknytning. For det første snakker hun om utrygg unnvikende tilknytning. Dette er når barnet ikke klarer å bruke omsorgspersonen som en trygg base. Det gjelder typisk barn som har opplevd at foreldre ikke liker at de viser behov for trøst. Barna har lært at for å oppnå nærhet til omsorgspersonen kan de ikke gi uttrykk for sine egne behov (Broberg et al., 2017, s. 103).

Videre snakker Ainsworth om barn med en utrygg ambivalent tilknytning. Disse barna opplever omsorgspersonene som uforutsigbare i hvor lydhøre de er overfor barnets signaler. Dette er noe man ofte ser i samspillet mellom omsorgsperson og barn hvor samspillet skjer ut fra den voksnes vilkår. Barnet opplever ikke at det er deres signaler som påvirker foreldrenes reaksjoner, det er tilfeldigheter. Barn som utviklet denne tilknytningsstilen kan oppleves som passive. Andre kan komme til å klynge seg til omsorgspersonene hele tiden for å være sikret beskyttelse (Broberg et al., 2017, s. 103-104). De barna som ikke passet inn i disse mønstrene kategoriserte Ainsworth inn i gruppen desorganisert tilknytning (Broberg et al., 2017, s. 104).

3.2.3 Desorganisert tilknytning

Desorganisert tilknytning innebærer at samspillet mellom omsorgsperson og barn er preget av frykt. Mønstrer dannes når omsorgspersonen, som skal gi barnet trygghet, også er dem som skaper frykt. Tilknytningssystemet driver barnet nærmere foreldrene, men samtidig øker frykten. Barnet havner i en konfliktsituasjon mellom ønsket for nærhet og frykt til omsorgspersonen. Dette gjelder typisk barn hvor omsorgspersonene utsetter dem for fysisk eller psykisk mishandling eller omsorgssvikt, samt barn med omsorgspersoner som har

alvorlig psykisk sykdom eller alkoholmisbruk (Broberg et al., 2017, s. 104). Barn og unge på institusjon har ofte med seg slike traumatiske erfaringer (Balluerka et al., 2014, s. 104). Hvordan skal vi hjelpe denne gruppen barn og unge som bor på institusjon?

3.3 Miljøterapi

Miljøterapi er et sentralt begrep for arbeidet som utføres på barnevernsinstitusjoner (Sommerfeldt, 2019, s. 175). En måte å forstå miljøterapi på presenteres av Larsen, som snakker om at miljøterapi består av to deler. Han tenker da på en miljødelen og en terapidel. Miljødelen handler om å tilrettelegge og organisere. Terapidelen omhandler utvikling og endring. Larsen (2015) sier at: «miljøterapiens primære oppgave er å skape mulighet for at barn og unge skal jobbe med sin utvikling og endring» (Larsen, 2015, referert i Landmark & Olkowska, 2016, s. 27). Et sentralt poeng er at det er den unge selv som må gjøre jobben (Sommerfeldt, 2019, s. 185). Miljøterapi dreier seg dermed om å skape utvikling og vekst, hos grupper eller individer, gjennom å organisere miljøfaktorer, slik at de kan jobbe med seg selv. En retning innenfor miljøterapien er tilknytningsorientert miljøterapi.

3.3.1 Tilknytningsorientert miljøterapi

Tilknytningsorientert miljøterapi vektlegger relasjonen som inngangsporten til å skape endring. Relasjonserfaringene til unge i barnevernsinstitusjoner er ikke lik relasjonserfaringene andre unge har. Mange av dem har ikke lært grunnleggende trygghet. Det er noe miljøterapeuten må være bevisst (Amble & Dahl-Johansen, 2016, s. 34 og s. 91).

Tilknytningsorientert miljøterapi sier at relasjonen miljøterapeuten klarer å danne til den unge er avgjørende for hvordan utviklingen blir (Amble & Dahl-Johansen, 2016, s. 31-33). Landmark og Olkowska (2016, s. 28) støtter dette og sier at det er relasjonen mellom klient og miljøterapeut som er den avgjørende faktoren for miljøterapiens effekt. I den tilknytningsorienterte miljøterapien er det altså ikke metoden som benyttes, men kvaliteten på den terapeutiske relasjonen som er avgjørende (Amble & Dahl-Johansen, 2016, s. 118).

Begrepet relasjon er vanskelig å definere entydig, men av Amble og Dahl-Johansen (2016, s. 31) blir det definert som: «en følelsesmessig forbindelse mellom to mennesker som gjensidig påvirker hverandre». Man kan si at relasjonen både er et verktøy og et mål i miljøterapien (Landmark & Olkowska, 2016, s. 28). Skal en miljøterapeut være dyktig må en vise gode evner

til å sette seg inn i hvordan den unge har det, for på den måten å kunne lære det videre. Da må miljøterapeuten både forsøke å forstå og anerkjenne følelser. Det er ungdommens opplevelse som er det viktige (Amble & Dahl-Johansen, 2016, s. 119).

Miljøterapeuten må gi den unge erfaringer med at relasjoner til andre holder, selv om den unge skulle vise vanskelige følelser og fortelle usanne historier. Altså kan man si at en god relasjon er preget av tid, tålmodighet, forståelse og det å vise at miljøterapeuten tåler den unge i vanskelige tider (Amble & Dahl-Johansen, 2016, s. 119). Det å lære bort relasjonsevne må bygge på en opplevelse av at relasjoner holder (Amble & Dahl-Johansen, 2016, s. 33). Gjennom relasjon kan miljøterapeuten skape et terapeutisk samvær, en situasjon hvor miljøterapeuten kan lære den unge om å være i relasjon til et annet menneske. Miljøterapien har også som mål at den unge skal få nye og positive erfaringer med relasjoner til andre mennesker (Amble & Dahl-Johansen, 2016, s. 31).

Et sentralt poeng i tilknytningsorientert miljøterapi er at man skal ta utgangspunkt i det aktuelle psykososiale funksjonsnivået, når man skal strukturere miljøterapien. Den unge skal fortsette utviklingen der de er (Amble & Dahl-Johansen, 2016, s. 91-92). Det er viktig at den unge får opplevelser av at de er gode nok. Utviklingen skal skje i den unges tempo. Målet med miljøterapien er å lære de unge å takle vanskene sine, ikke nødvendigvis å skape fravær av vonde opplevelser eller psykisk smerte (Amble & Dahl-Johansen, 2016, s. 92). Å arbeide med ungdommers vansker er utfordrende, og vil hele tiden kreve etisk refleksjon.

3.3.2 Yrkesetisk grunnlagsdokument

Etiske refleksjoner er viktig i alle former for sosialt arbeid. Ekstra viktig er det å undersøke at feltets verdier er forenelig med metoden man ønsker å benytte (Pichot, 2011, s. 15). For miljøterapeuten ligger Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere (Fellesorganisasjonen [FO], 2015) til grunn og danner føringer for praksisen. Grunnlagsdokumentet er dermed relevant å undersøke når man ønsker å benytte dyreassisterte intervensjoner med ungdom.

Relevant for dyreassistert terapi er for det første at grunnlagsdokumentet legger vekt på: «profesjonsutøvernes arbeid skal ta utgangspunkt i brukernes/klientenes egne verdier, kunnskap og ressurser» (FO, 2015, s. 2). I forlengelse presiseres at man: «skal ta hensyn både til fellesmenneskelige behov og individuelle preferanser» (FO, 2015, s. 5). Dette betyr at

dersom man skal ta i bruk dyreassisterte intervensjoner må det være forankret i den aktuelle ungdommen.

Det er variasjoner i folks holdninger til dyr, selv om relasjon mellom dyr og menneske er noe universelt (Pichot, 2011, s. 176). Kultur og religion er faktorer som påvirker dette forholdet. For eksempel ser enkelte religioner på dyr som underordnet mennesket, mens andre religioner i større grad har positive og barmhjertige holdninger overfor dyrene (Fine, 2019, s. 71-72). En studie fant også forskjell mellom holdningene til jenter og gutter. Jenter viste mer tilknytning til dyr enn guttene i det aktuelle studiet (Hawkins & Williams, 2017, s.6). Det vil også være variasjoner mellom enkeltmennesker, da alle har ulike erfaringer og opplevelser (Fine, 2019, s. 74).

Et annet aspekt ved yrkesetikken som jeg opplever som særlig relevant er at:

«profesjonsutøverne skal vise omsorg og nestekjærlighet» (FO, 2015, s. 5). Med dette vektlegger FO viktigheten av at miljøterapeuten møter ungdommen med omsorg og kjærlighet. Som miljøterapeut kan man derfor ikke tenke at hunden tar over oppgaven med å gi den unge kjærlighet, og dermed fraskrive seg ansvaret. Dyreassistert terapi skal alltid være et tillegg til det vanlige tilbudet man gir ungdommene (Berget et al., 2018, s. 15).

Miljøterapeuten har et like stort ansvar uavhengig av om hunden er der eller ikke. At alle profesjonsutøvere har eget ansvar for sine handlinger presiseres også i grunnlagsdokumentet (FO, 2015, s. 5).

Videre sier grunnlagsdokumentet at det er gjennom gode relasjoner mellom bruker og profesjonsutøver at man kan skape et godt tjenestetilbud (FO, 2015, s. 8). Dermed nytter det ikke at ungdommen har et godt forhold til hunden, den må også ha et godt forhold til miljøterapeuten. Men hunden kan kanskje være en god støttespiller. Under ser vi på tilknytningsteorien, som muligens kan hjelpe oss til å forstå dette forholdet bedre.

3.4 Tilknytningsteorien

John Bowlby regnes som den andre grunnleggeren av tilknytningsteorien. Bowlby utdyper i sin tilknytningsteori at barn er utstyrt med et atferdssystem, som fremmer nærhet til den primære omsorgspersonen (Bowlby 1996/1982 referert i Broberg et al., 2017, s. 95).

Tilknytningsatferd er altså atferden et barn viser når det blir gjenforent, eller atskilt fra omsorgspersonen. Spesielt tenker han på atferden som fremmer nærhet (Gulbransen, 2012, s.

141; Tetzchner, 2012, s. 521). Gjennom nærhet oppleves trygghet, som på sikt er viktig for sosial utvikling (Tetzchner, 2012, s. 554).

Tilknytningsteorien fokuserte opprinnelig i stor grad på barnets mødre som nære tilknytningspersoner. I ettertid har teorien blitt utvidet til å også gjelde fedre, besteforeldre og andre viktige personer for barn. Det har også blitt lagt frem at dyr kan opptre som tilknytningsobjekter (Fine, 2019, s. 215; Parish-Plass, 2013, s. 117).

Videre blir tilknytning sett på som et biologisk behov og dermed ikke påvirket av kultur. Alle barn vil knytte seg til omsorgspersonen, typisk foreldrene, uavhengig av hvor gode eller dårlige de er i foreldrerollen (Broberg et al., 2017, s. 96). Likevel vil forskjellige forhold bidra til at barn får ulike tilknytningsatferder, slik Ainsworth viste (Tetzchner, 2012, s. 541). Et begrep som sier noe om foreldrenes omsorgsevne er begrepet trygg base.

3.4.1 Trygg base

Trygg base er tilknytningsteoriens mest sentrale begrep. Bowlby la frem at barnet er avhengig av en trygg base for å kunne utforske verden. Begrepet sier noe om foreldrenes omsorgsevne med tanke på å være en trygg havn barnet kan vende tilbake til ved farer (Ainsworth et al., 1978, Bowlby 1969 referert i Broberg et al., 2017, s. 102). Altså at barnet kan utforske verden, men alltid vite at man kan komme til omsorgspersonene dersom det blir for mye. For å være en trygg base må man være emosjonelt tilgjengelig og anerkjennende. Schibbye (2017, s. 259) sier at det å være anerkjennende innebærer å: «fange opp den andres bevissthet».

Selv om Bowlby snakket mye om barns tilknytning, er tilknytning også viktig for ungdom og voksne. Bowlby presiserte at tilknytningen til viktige personer er noe som ikke blir borte i ungdomsårene, men den blir mindre tydelig. Ungdommer søker trygghet hos venner og går inn i romantiske relasjoner, men fremdeles er tilknytningsrelasjonen til omsorgspersonene viktig. Tilknytningen til omsorgspersonene fyller i ungdomsårene fremdeles behovet for en trygg base (Tetzchner, 2012, s. 544). Videre snakker Bowlby om indre arbeidsmodeller.

3.4.2 Indre arbeidsmodeller

Bowlby sier at barn danner indre arbeidsmodeller, altså forestillinger om andre mennesker og relasjoner (Bowlby 1973, Bretherton 1991 referert i Broberg et al., 2017, s.101). Dette er noe som skjer i barnets andre halvdel av det første leveåret i sammenheng med utviklingen av de kognitive evnene. Bowlby bruker begrepet modell, siden modeller en noe man kan endre på. Altså kan vi bruke våre modeller av verden, for å kunne si noe om hva som kommer til å skje. Broberg et al. (2017, s. 101) presiserer at de viktigste indre arbeidsmodellene er dem som handler om sosiale relasjoner.

For at de indre arbeidsmodellene skal være nyttige må de stemme med virkeligheten. Barn som har mange positive erfaringer med foreldrene vil tåle noen negative erfaringer, men det vil ta de inn i modellen som kontinuerlig endres. Derimot vil barn som domineres av negative erfaringer med foreldrene tilpasse seg for å få aksept. Kortsiktig kan det virke positivt, barnet klarer å ha en positiv modell av foreldene. Derimot på lang sikt er det negativt, da barnet får et galt bilde av verden. Da blir det vanskelig å ta i bruk de indre arbeidsmodellene for å orientere seg.

Barn vil møte verden med de arbeidsmodellene de har. Barn med negative arbeidsmodeller vil gjerne skape nye negative samspill også utenfor familiesettingen. Barnet vil da oppleve å få bekreftet sine negative arbeidsmodeller (Broberg et al., 2017, s 101-102). Dersom barnet får nye erfaringer i relasjon med andre tilknytningspersoner, vil det være med på å endre barnets arbeidsmodeller (Rockett & Carr, 2012, s. 417). I miljøterapien er det dermed viktig med miljøterapeuter som kan gi nye erfaringer (Parish-Plass, 2013, s. 117).

3.5 Relevant forskning

Under vil jeg presentere fire forskningsartikler jeg opplever som relevant for å belyse oppgavens problemstilling. Som beskrevet i innledningen er ikke bruk av dyr i terapi et nytt område, men det er kun i de senere årene man har begynt å undersøke det systematisk (Altschiller, 2019). Det gjenspeiles i at det ikke finnes så mye forskning enda. Artikkene som presenteres består av tre nyere artikler, samt en eldre artikkel. Alle artikkene er fagfellesvurderte, noe som styrker at studiene er av god kvalitet.

3.5.1 Unges tilknytningsbånd til hunder

Kurdek (2009) gjennomførte en studie hvor han ønsket å undersøke hvorvidt unge voksne dannet tilknytningsbånd til hundene sine.

Det gjorde han ved å ta i bruk studenter, som han delte inn i to grupper. Den ene gruppen besto av 401 studenter. Gjennomsnittsalderen var 19,16 år og 75% av deltakerne var hvite. Denne gruppen fikk i oppgave å rangere personer og dyr etter fire aspekter ved tilknytning (Kurdek, 2009, s. 361). Aspektene var: nærhet, stress ved separasjon, sikker base og trygg havn (Kurdek, 2009, s. 360). I den andre gruppen var det 165 studenter. Gjennomsnittsalderen var 19,32år og 78% var hvite. Denne gruppen rangerte personer og dyr ut fra i hvilken grad de representerte en trygg havn (Kurdek, 2009, s. 361).

På bakgrunn av studiet fant Kurdek (2009) at trygg havn var den minst fremtredende trekket ved hunder som tilknytningsfigur. Mer spesifikt fant han at det var mindre sannsynlig at en person rettet seg mot hunden enn moren, venner og partnere. Derimot var det like sannsynlig at de rettet seg mot hunden som mot søstre. Det var større sannsynlighet for at de rettet seg mot hunden enn brødre og fedre. På den måten sier studiet at mødre er en større kilde til trygg havn enn hunden, men hunden er en like god eller bedre kilde enn brødre, søstre og fedre. Man så også at det å delta aktivt i omsorg for hunden økte sannsynligheten for at man rettet seg mot hunden. Forskerne tenker at å bidra i omsorgen gjør at tilknytningsbånd dannes (Kurdek, 2009, s. 366-367). Et annet studie som også undersøkte tilknytning og dyreassistert terapi ble utført av Balluerka.

3.5.2 Dyreassistert terapi og tilknytning

Balluerka (2014) undersøkte hvordan dyreassistert terapi påvirker representasjonen av tilknytning for en gruppe ungdommer (Balluerka et al., 2014, s. 104).

Studiet ble gjennomført ved bruk av spørreundersøkelser (Balluerka et al., 2014, s. 104). Ungdommene som var med i studiet hadde opplevd traumatiske hendelser i barndommen og hadde psykiske problemer (Balluerka et al., 2014, s. 103). Ungdommene viste også tilpasningsvansker til det å leve på institusjon. Ungdommer som hadde antisosial lidelse med aggresjon mot personer eller dyr, psykotisk lidelse, misbrukte rusmidler eller viste aversjon mot dyr ble ekskludert (Balluerka et al., 2014, s. 105).

Studiet besto av 46 ungdommer. 63% var fra Baskerland og 37% var enslig mindreårige asylsøkere fra Nord-Afrika. Ungdommene ble plassert i enten kontrollgruppen eller intervensjonsgruppen. Gruppene deltok på de samme rutinene, men intervensjonsgruppen deltok også i dyreassistert terapi. Intervensjonen ble gjort på gård over 12 uker. Dyrene var valgt ut av en etolog. Ungdommene deltok både individuelt og i gruppe (Balluerka et al., 2014, s. 104-105).

Gjennom å sammenligne resultater fra kontrollgruppa og intervensjonsgruppa fant forskerne en signifikant forbedring av tilknytningssikkerhet hos ungdommene. På den måten trekker forskerne ut at studiet støtter at dyreassistert terapi skaper tillitt. Det bidrar til å skape et trygt forhold mellom ungdom og terapeut. De legger også frem en tanke om at dyreassistert terapi kan påvirke forholdet de unge har til signifikante andre.

At de ikke fant flere effekter av dyreassistert terapi diskuterer forskerne om kan ha sammenheng med motstandsdyktige representasjoner, og lengden på intervensjonen. (Balluerka et al., 2014, s. 107). Selv med disse begrensningene konkluderer de med at dyreassistert terapi for ungdom på institusjon, som har opplevd traumer og har mentale problemer er effektivt (Balluerka et al., 2014, s. 108). Videre har det også blitt gjort studie på effekten av hund i stressende situasjoner.

3.5.3 Hund og stress

Beetz, Julius, Turner og Kotrschal (2012) ønsket i studiet sitt å undersøke om gutter preget av en utrygg-unnvikende tilknytning eller en desorganisert tilknytning kunne ha mer nytte av en hund enn et vennlig menneske i en stressende situasjon (Beetz et al., 2012, s. 3-4).

Deltakerne i studiet var 47 gutter mellom 7 og 11 år. Deltakerne ble delt i tre grupper: støtte av hund, støtte av en lekehund eller en vennlig kvinne. Deltakerne skulle så gjennomføre en stresstest. Denne besto blant annet av å stå og snakke foran to fremmede voksne, samt å bli filmet. Gjennom forsøket målet man kortisolnivået i spyttet til deltakerne gjentatte ganger (Beetz et al., 2012, s. 3-4).

Det man fant var at kortisolnivået varierte signifikant mellom de ulike gruppene. Gruppen med ekte hund var dem som hadde lavest nivå (Beetz et al., 2012, s. 3-4). Forskerne så også på barnas selv-rapporterte stress, men fant ingen signifikante effekter. Ved å undersøke atferd

så man at desto mer tid deltakerne brukte på å klappe den ekte hunden før stresstesten, desto lavere kortisolnivå ble registrert (Beetz et al., 2012, s. 3-4).

Forskerne konkluderte dermed med at for utrygge eller desorganiserte gutter sank kortisolnivået signifikant raskere og til et lavere nivå når de var i kontakt med en ekte hund. Årsaken knytter de til at interaksjon med hunden frigjør lykkehormonet oksytocin, som bidrar til å hemme utskillelse av kortisol. Dermed tenker forskerne at det ikke er tilstedeværelsen av hunden i seg selv som er det avgjørende, men mengden fysisk kontakt gjennom å klappe den (Beetz et al., 2012, s. 6-7). Under skal vi se hva Mallon fant i forhold til bruk av hund en ekte på boenhet.

3.5.4 Fordeler og ulemper med dyreassistert terapi

Studiet til Mallon så på fordeler og ulemper ved å bruke hund på boenheter for barn og unge. Mallon (1994, s. 89) var ute etter å fange opplevelsen til dem som jobbet der og barna.

Han valgte ut seks av de ansatte på Green Chimney Children's services og tolv unge som bodde der. De som bodde der var mellom 6 og 14år. De utvalgte gjennomførte et dybdeintervju. Resten av de 30 ansatte, som ikke ble valgt ut, gjennomførte en spørreundersøkelse (Mallon, 1994, s. 91).

Mallon (1994) fant at 95% av de ansatte var enig eller svært enig i at å ha hund på boenheten fungerte som en ledsager for barna (Mallon, 1994, s. 92). 11 av 20 ansatte var sterkt enig i at hunden ga de unge ubetinget kjærlighet (Mallon, 1994, s. 93). Alle de unge rapporterte at de snakket med hunden. Halvparten av de ansatte var enige i at hunden var noen de unge fortalte problemene sine til (Mallon, 1994, s. 94). Mallon så at 19 av de ansatte var enig eller svært enig i at hund bidro terapeutisk. Mallon påpeker så at for en del barn er det nødvendig å først dannet bånd til hunden, før de klarer å relatere seg til andre (Mallon, 1994, s. 95). På bakgrunn av intervjuene så man også at ungdommene i studiet var dem som hadde mest vansker når det kom til å relatere seg til og ta ansvar for hunden (Mallon, 1994, s. 100)

Mallon (1994, s. 97-98) undersøkte også ulemper med hund i boenhet. For det første trekker han frem misbruk av hunden. Dette var den eneste ulempen unge selv identifiserte. Videre så Mallon (1994, s. 98-99) at flere ansatte trakk frem ekstraarbeid med hund i form av pels, skitt, medisinske problemer og smittsomme sykdommer. Det poengteres også at ikke nødvendigvis

alle ansatte har et positivt syn på hunder. På tross av en del ulemper konkluderer Mallon (1994, s. 99) med at 95% av de ansatte og 100% av de unge hadde en opplevelse av at ulempene var mindre enn fordelene.

4 Drøfting

I dette kapittelet vil jeg bruke presentert litteratur for å belyse problemstillingen: «**Hvordan kan dyreassisterte intervensjoner med hund bidra i miljøterapi med ungdom på barnevernsinstitusjon?**» Altså vil jeg i denne delen se om førforståelsen blir bekreftet av merforståelsen (Dalland, 2020, s. 206). Funnene struktureres under fire overskrifter, som sier noe om hvordan dyreassistert terapi kan bidra i relasjonsarbeidet. Overskriftene er: tilknytning, trygghet, arbeidsmodeller og kommunikasjon.

4.1 Tilknytning

Som det fremkom tidligere i oppgaven har ungdom på institusjon ofte en livshistorie preget av frustrasjon og negative erfaringer tilknyttet omsorgspersonen (Balluerka et al., 2014, s. 104). I tråd med dette sier Balluerka et al. (2014, s. 104) at de fleste barn på institusjon er preget av utrygg tilknytning, og i hovedsak den desorganiserte typen. Vi har sett at Ainsworth har beskrevet disse tilknytningsstilene. Hun sier at de som har en utrygg unnvikende tilknytning ikke gir uttrykk for behov. De med en utrygg ambivalent tilknytning oppleves som passive og klamrer seg til omsorgspersonene. De med en desorganisert tilknytning på sin side opplever å være i en konfliktsituasjon (Broberg et al., 2017, s. 103-104).

Basert på Ainsworths beskrivelser tenker jeg at ungdom på barnevernsinstitusjon kan ha vansker med å bruke miljøterapeuten som tilknytningsfigur. For øvrig er dette en tanke som støttes av Parish-Plass (2013, s. 57), som viser til at utryggheten til voksne er noe de unge tar med seg inn i terapissettinger.

Fine (2019, s. 215) på sin side setter søkelys mot at dyr kan opptre som tilknytningsobjekter, selv om dette ikke originalt var en del av tilknytningsteorien. Mallon (1994, s. 91) viser i tråd med dette hvordan hund i boenhet for unge kan være en kilde til ubetinget kjærlighet. Likevel har vi på en annen side sett at Kurdek (2009, s. 366) viser at trygg base var det minst fremtredende trekket ved hunder som tilknytningsfigurer. Kurdek (2009, s. 367) presiserer likevel at å delta i omsorgen for hunden fremmet tilknytningsbånd mellom hund og person.

Det vil si at hunden kan opptre som tilknytningsfigur, men at det kanskje ikke er trygg base som i størst grad kjennetegner relasjonen.

Videre tenker jeg at ungdommer med en utrygg eller ambivalent tilknytning kan oppleve det som lettere å knytte seg til hunden, enn til miljøterapeuten. De har ikke nødvendigvis negative erfaringer knyttet til hunder, slik som de har til tilknytningspersonen. Zilcha-Mano, Miskulincer og Shaver. (2011, s. 354) støtter denne tanken. De fant i sin forskning at en unnvikende tilknytning i relasjon med andre ikke nødvendigvis samsvarer med unnvikelse i møte med et dyr. At ungdommen først klarer å danne tilknytning til hunden kan føre til at ungdommen senere klarer å knytte seg til miljøterapeuten. Via en trygg tilknytning til hunden kan hunden opptre som en støtte i møte med miljøterapeuten.

En annen måte hunden kan hjelpe miljøterapeuten i relasjonsarbeidet er gjennom modellering. Hunden vil forhåpentligvis uttrykke en tillitsfull relasjon til miljøterapeuten, noe som kan trygge ungdommen i sin tilknytning til miljøterapeuten. Fine (2019, s. 180) støtter dette. Han sier at interaksjonene mellom dyret og terapeuten har en indirekte påvirkning på klienten. Gjennom relasjonen mellom hund og terapeut får ungdommen se at terapeuten kan gi omsorg. På den måten kan hunden hjelpe miljøterapeuten i dannelsen av relasjon og tilknytning. Parish-Plass (2013, s. 57) beskriver dette i et sitat fra en klient i terapi: «I never trust any adult. But if I see how he acts with animals, and he is okay with them, then I know I can trust him». Som vi har sett er relasjon avgjørende for at man skal skape endring hos ungdommen (Amble og Dahl-Johansen, 2016, s. 34; Noonan, 2008 referert i Rockett & Carr, 2014, s. 426-427).

Imidlertid finnes det litteratur som viser at kultur og religion kan påvirke i hvor stor grad man klarer å knytte seg til dyret (Berget & Braastad, 2018, s. 53). Vi har blant annet sett at religioner har ulikt syn på dyr (Fine, 2019, s. 71-72). Forskning har også sett at kjønn kan være av betydning (Fine, 2019, s. 273). En studie av Hawkins og Williams (2017, s. 6) så at jenter viste mer tilknytning til dyr enn gutter. Forskingen som ble presentert tidligere i denne oppgaven ble utført på begge kjønn og med ulike nasjonaliteter. Dette mener jeg er med på å støtte at tilknytning til dyr er noe universelt.

Mallon på sin side så at ungdommer kan ha vansker med å relatere seg til og ta ansvar for hunden (Mallon, 1994, s. 100). Det å klare å ta del i ansvaret for hunden trekker Kurdek (2009, s. 367) frem som en faktor som øker sannsynligheten for at tilknytningsbånd dannes.

Utfordringen til ungdommer har blitt argumentert for å ligge i opplevelsen av at det er barnslig å klappe og leke med hunden (Pichot, 2011, s. 174). Generelt må man ta hensyn til slike individuelle forskjeller om man skal bruke dyreassisterte intervensjoner (FO, 2015, s. 2).

Oppsummert om tilknytning kan vi trekke ut av dette at ungdom på institusjon kan ha vansker med å knytte seg til miljøterapeuten, siden de tar med seg sin utrygghet inn i relasjonen (Parish-Plass, 2013, s. 57). Vi så videre at det er mye forskning som støtter opp under at det kan være lettere for ungdommene å knytte seg til en hund, selv om det ikke vil være tilfellet for alle (Berget & Braastad, 2018, s. 53; Hawkins og Williams, 2017, s. 6). På den måten kan hunden, i hvert fall for en del ungdommer, bli det første skrittet mot å få en relasjon til miljøterapeuten. I tillegg til dette så vi at hunden kan bidra indirekte til at ungdommen opplever miljøterapeuten som trygg, og dermed lettere danner tilknytningsbånd (Fine, 2019, s. 180).

4.2 Trygghet

Vi har sett at trygg base handler om at unge trenger en trygg havn for å utforske verden. Med tanke på dette trenger ungdommen at miljøterapeuten fremstår som en trygg havn, slik at den unge kan utforske og få nye erfaringer. Nye erfaringer er det som kan endre utrygge tilknytningsmønstre (Schibbye, 2017, s. 256). Men for ungdommer med negative erfaringer tilknyttet omsorgspersonene kan det være vanskelig å nyttiggjøre seg miljøterapeuten (Balluerka et al., 2014, s. 104).

Zilcha-Mano, Miskulincer og Shaver (2012, s. 577-578) på sin side viste at hunder kan være en kilde til trygg base. Imidlertid presiserte de også at tilknytningsorienteringen mot hunder vil påvirke i hvilken grad hunden kan opptre som en trygg base. Videre fant Mallon (1994, s. 93) at 11 av 20 ansatte ved en boenhet for barn og unge opplevde at hunden ga de unge ubetinget kjærlighet. Dette tenker jeg at støtter opp under at hunden kan være en trygg base, siden et viktig trekk ved trygg base er å være emosjonelt tilgjengelig og anerkjennende (Schibbye, 2017, s. 259).

Kurdek (2009, s. 366) viser derimot i sin forskning at mødre er en større kilde til trygg havn enn hunden, men hunden er en like god eller bedre kilde enn søstre, brødre og fedre. Med andre ord er hunden en kilde til trygghet, men ikke den viktigste. Hvordan hunden i noen tilfeller kan opptre som en bedre kilde til trygghet har blant annet kommet frem i studiet av

Beck og Madresh (2008, s. 53). De sier at man er mer villig til å tolerere usikre relasjoner med mennesker, enn man er med dyrene, da det er lettere å forlate et dyr. På den måten kan relasjonene man har til dyr bli tryggere enn dem man har til mennesker. I forhold til Kurdeks studie tenker jeg likevel at man må ta i betraktning at deltakerne i forskningen, nemlig studenter, mest sannsynlig har større tilgang på mødrene enn barn på institusjon. Dermed vil jeg si at forskningen totalt sett støtter at ungdom på institusjon kan ha nytte av dyreassisterte intervensjoner (Krdek, 2009, s. 361).

Jeg tenker i tillegg at en hund vil kunne være mer tilgjengelig enn en miljøterapeut. En hund kan alltid være til stede og dømmer ingen. Viktigheten av emosjonell tilgjengelighet kommer frem i det en deltaker sier om hunden Lambert, i studiet av Mallon: «the most important thing about having Lambert in the dorm is to have some to snuggle on and hug and kiss, and he kisses you back, too!» (Mallon, 1994, s. 92). På tross av dette er det viktig å ikke fraskrive seg ansvaret man har som miljøterapeut når man bruker hunden. Som profesjonsutøver skal man: «vise omsorg og nestekjærlighet» (FO, 2015, s. 5). Det må man ikke glemme, men hunden kan hjelpe miljøterapeuten til å fremme et miljø preget av omsorg.

Deretter har vi sett at Beetz et al. (2012) fant de at for utrygg-unnvikende eller desorganisert tilknyttede gutter kunne en hund ha god effekt i en stressende situasjon (Beetz et al., 2012, s. 3-4). Hundens evne til å redusere stress er et funn som blir anerkjent av en rekke forskere (Altschiller, 2011, s. 10). På bakgrunn av forskningen til Beetz et al. (2012) tenker jeg at bruk av hund kan hjelpe miljøterapeuten til å skape ro i situasjoner hvor den unge er aktivert og stresset. Det kan for eksempel dreie seg om situasjoner hvor ungdommen har brutt avtaler, har blitt hentet tilbake fra en rømning eller akkurat har knust et glass på kjøkkenet.

Når man har fått roet ned situasjonen blir det enklere for miljøterapeuten å komme i samtale med ungdommen. Gjennom å komme i samtale med ungdommen etter slike stressende situasjoner sørger man for at ungdommen opplever at relasjonen til miljøterapeuten holder, selv når ting er vanskelig. Kanskje kan man ta med hunden inn i samtalen om situasjonen man har vært i, for på den måten å kunne holde samtalen relativt kort tid etter hendelsen (Amble & Dahl-Johansen, 2016, s. 33).

Videre er et interessant poeng ved forskningen til Beetz et al. (2012) at det ikke var tilstedeværelsen av hunden i seg selv som var det avgjørende for stressnivået til deltakerne.

Det avgjørende var mengden fysisk kontakt via å klappe hunden (Beetz et al., 2012, s. 6-7). Det vil si at tilstedeværelsen av en hund kan roe ned en stresset situasjon, gitt at ungdommene får være fysisk nær hunden. På den måten holder det ikke at det er en hund til stede i miljøet, dersom man baserer seg på denne forskningen. På en annen side er det forskning som finner effekt selv ved kun tilstedeværelsen av dyret (Friedmann et al., 1983 referert i Pichot, 2011, s. 5; Fine, 113-116).

På tross av alle de positive effektene har vi sett at ivaretagelse av de involverte er viktig. Fysisk kontakt mellom person og hund medfører at hunden blir håndtert (Thodberg & Lidfors, 2018, s. 43). Da er det ekstra viktig at man tar i betraktning hvordan man skal ivareta både dyr og mennesker i intervensjonen (Berget et al., 2018, s. 16). I Dyrevelferdsloven (2010) har vi sett at det uttrykkes at dyr skal bli behandlet på en god måte og bli beskyttet. Forskning omkring belastningen på hunder som benyttes i terapi viser til tvetydige resultater (Thodberg & Lidfors, 2018, s. 44-46). Dette er dermed et område som trenger mer undersøkelser.

Sett under ett har vi om trygghet funnet at ungdom på institusjon trenger at miljøterapeuten er en trygg base, men at det kan være utfordrende (Balluerka et al., 2014, s. 104). Likevel så vi at hunder kan være en trygg base for en del ungdommer (Kurdek, 2009, s. 366; Beck & Madresh, 2008, s. 53). Det ble knyttet til hundens evne til å vise ubetinget kjærlighet, tilgjengelighet, sikre relasjoner og evne til å skape ro (Mallon, 1994, s. 93; Beck & Madresh, 2008, d. 53; Beetz et al., 2012, s. 3-4). Dette på tross av utfordringene. Totalt kan vi si at hunden bidrar til at miljøterapeuten arbeider i et miljø preget av omsorg og kan komme i samtale i stressende situasjoner, noe som er viktig for relasjonen (Amble & Dahl-Johansen, 2016, s. 33). Gjennom relasjon kan man å skape endring (Larsen, 2015, referert i Landmark & Olkowska, 2016, s. 27). Når man snakker om endring, er arbeidsmodeller et sentralt begrep.

4.3 Arbeidsmodeller

Vi har sett at Bowlby bruker begrepet indre arbeidsmodeller om de forestillingene man har om andre mennesker og relasjoner (Bowlby 1973, Bretherton 1991 referert i Broberg et al., 2017, s.101). Bowlby ville med det sagt at ungdom med desorganisert tilknytning har indre arbeidsmodeller dominert av negative erfaringer. Det betyr at ungdommene har indre arbeidsmodeller som ikke stemmer med virkeligheten. Bowlby sier at dersom modellene man har ikke stemmer med virkeligheten, er det vanskelig å bruke dem for å orientere seg (Broberg et al., 2017, s. 101-102). Med hensyn til miljøterapien er målet å tilrettelegge for at

ungdommene kan skape endring (Larsen, 2015, referert i Landmark & Olkowska, 2016, s. 27). Dette betyr altså at målet med å bruke dyreassisterte intervensjoner i miljøterapi må være å støtte opp under endringen av uhensiktsmessige arbeidsmodeller.

De negative arbeidsmodellene ungdommene bringer med seg til institusjonen kan bidra til å skape negative samspill i relasjon med miljøterapeuten. Negative samspill kan være vanskelig å stå i over tid. Miljøterapeuten vil som alle andre mennesker til en viss grad la seg prege av å bli avvist igjen og igjen. Det kan føre til at man ubevisst bekrefter barnets negative modeller (Broberg et al., 2017, s 101-102). Her kan hunden være en god støttespiller. Hunden vil alltid møte ungdommen med glede og kjærlighet, uansett hvor avvisende eller negativ ungdommen oppleves. Hunder har også vist seg å kunne fremme vår lekne og myke side, slik at det blir mer fremtredende i miljøterapien (Pichot, 2011, s. 182). Med andre ord kan hunden hjelpe miljøterapeuten til å ikke bekrefte negative arbeidsmodeller. Noe som betyr at ungdommen kan arbeide mot mer adaptive representasjoner av relasjon.

Videre så vi at Fine (2019, s. 180) presiserte at forholdet mellom miljøterapeut og dyr kan ha indirekte effekter. Det handler om at relasjonen mellom hund og miljøterapeut kan fungere som en modell for ungdommen. Ungdommen får se hvordan miljøterapeuten samhandler med hunden. Det viser ungdommen at det finnes alternative måter å være sammen, enn det en har erfart tidligere. Samtidig får ungdommen mulighet til å øve seg på nye måter for samhandling overfor hunden i terapissettingen (Parish-Plass, 2013, s. 57-58). Totalt sett kan det føre til at ungdommen klarer å akseptere at miljøterapeuten gir ungdommen omsorg og støtte.

Balluerka (2014, s. 107) problematiserer dette og sier at for en del unge vil representasjonene de har sitter så dypt, at de er svært motstandsdyktige mot endring. På den ene siden kan man da tenke at dyreassistert terapi ikke er hensiktsmessig for dem med de største utfordringene. På den andre siden kan man tenke at hunden likevel er nyttig. Hunden evner å igjen og igjen gi ungdommen positive relasjonserfaringer. Gjennom gjentatte positive erfaringer kan man bidra til å endre negative representasjoner.

Gjennom å endre representasjonene kan hunden videre fremme at ungdommene klarer å danne bånd til miljøterapeuten. Balluerka (2014, s. 107-108) trekker en slutning om at dyreassistert terapi er nyttig for ungdom på institusjon, da det bidrar til å styrke forholdet mellom ungdom og terapeut. Jeg mener det likevel skal bemerkes at studien til Balluerka kun

tok med dem som likte dyr (Balluerka, 2014, s. 105). På den måten sier studiet kun noe om effekter for de ungdommene som allerede har positive forhold til dyr.

Ellers vil det at ungdommen trenger mange og gjentatte positive erfaringer kreve at hunden er svært tilgjengelig. Vi har sett at det er en rekke utfordringer med tanke på å at en hund skal bo fast på institusjon. Det handler om ivaretagelse av hundens behov for stabilitet og å få dekket behov (Antrozoologi, s. 14). En hund vil trenge å bli vasket, få stelt pelsen og hjelp ved medisinske problemer. Man trenger ansatte som er villige til å ta den oppgaven, selv om dette kan oppleves som ulemper (Mallon, 1994, s. 99). Man har forsøkt å løse slike utfordringer ved å ta i bruk robotdyr, men forskningen på området viser varierte resultater omkring effekten (Fine, 2019, s. 100-101).

Totalt sett har vi i forhold til arbeidsmodeller funnet at ungdom på institusjon ofte har negative arbeidsmodeller, noe man ønsker å endre i miljøterapien (Larsen, 2015, referert i Landmark & Olkowska, 2016, s. 27). Dyreassistert terapi med hund kan bidra ved å hjelpe miljøterapeuten til å gi ungdommen mange positive erfaringer, og å ikke bekrefte ungdommens arbeidsmodeller (Broberg et al., 2017, s. 101-102). Hunden kan også være med miljøterapeuten å modellere positiv samhandling (Fine, 2019, s. 180; Parish-Plass, 2013, s. 57-58). Vi så også at det kan være utfordrende å ivareta hunden (Antrozoologi, s. 14; Mallon 1994, s. 99). Alt i alt kan hunden bidra i relasjonsarbeidet gjennom å støtte miljøterapeuten i å gi ungdommen positive erfaringer.

4.4 Kommunikasjon

Forskningen på sosial kapital og kjæledyr sier at kjæledyr kan virke som katalysatorer for kommunikasjon og tillitt (Fine, 2019, s. 78). Dette viser Brodtkorb (2009) til når hun beskriver hunden sin Maya:

Å be om kontakt fra et menneske er umulig for meg. Ja, jeg kan be om det, men mennesker er ukjent terreng. Derfor er det godt å ha en læremester som Maya, som man kan prøve seg litt ut på. Jeg bruker ikke kommandoen «kontakt!» på meg selv ofte. Men jeg synes likevel at jeg har stått rankere og sett rett frem oftere nå enn før. Takk, Maya (Brodtkorb, 2009, s. 145).

Dette fremheves også av Mallon som konkluderte med at en hund kan bidra terapeutisk. Mallon fant at ved å først danne et bånd til hunden, kunne man klare å relatere seg til andre mennesker i ettertid. Han så i forlengelse av dette at alle unge som deltok i studiet snakket med hunden. Det peker mot at hunden kan bidra til at de unge har en inngangsport til å samtale (Mallon, 1994, s. 94-95; Thorød, 2018, s. 78).

Et sitat som sier noe om det å snakke med hunden er: «det er så fint å snakke med hunden, for den forteller ingenting videre, den dømmer meg ikke, den bare elsker meg» (Skjørestad & Johannesen, 2013, referert i Johannessen, 2018, s. 163). Jeg tenker at miljøterapeuten bør streve mot å skape den samme tryggheten og ikke-dømmende holdningen som ungdom beskriver at de opplever sammen med hunden.

På en annen side har man sett at dyr kan muliggjøre samtaler om temaer som det tidligere ikke har vært åpent for. Fine (2019, s. 180) gir et eksempel på dette når hun forteller om en jente, som uten tillatelse forsøkte å klappe fuglen på kontoret. Fuglen hveste til jenta når hun strakk seg frem. Denne hendelsen åpnet opp for å snakke om seksuelt misbruk. I behandlingen kunne de bruke hendelsen med fuglen som et eksempel på at kroppen er privat, man at man kan gi andre lov til å komme nær. Det kan tenkes at opplevelser med hunder også kan ha samme effekt.

Hunder blir trukket frem som sosiale dyr og nettopp derfor er de svært godt egnet i dyreassisterte intervensjoner. Katter på sin side blir gjerne opplevd som mindre støttende enn hunder, men mer støttende enn andre former for terapidyrr (Zasloff, 1996 referert i Rockett & Carr, 2014, s. 428). Med andre ord er det ikke ubetydelig hvilke dyr man benytter i dyreassisterte intervensjoner. Hawkins og Williams (2017, s. 7) bekrefter dette i sin forskning, hvor han fant at barn viste mest tilknytning til hunder etterfulgt av katter. Lavest tilknytning viste barna til fugler.

For å oppsummere funn omkring kommunikasjon kan vi si at en hund kan opptre som en fortrolig for de unge. Det kan hjelpe miljøterapeuten til å få ungdommen til å starte å snakke i det heletatt (Mallon, 1994, s. 94-95; Thorød, 2018, s. 78). At en hund er med i et møte mellom miljøterapeut og ungdom kan også være en fin måte å få samtalen i gang. I tillegg viser det seg at dyr kan bidra til å åpne opp samtaletemaer, som tidligere har vært lukket (Fine, 2019, s. 180). Det kom også frem at hunder er bedre egnet til denne oppgaven enn

andre dyr (Hawkins & Williams, 2017, s. 7). Men hva kan vi trekke ut hvis vi ser hele oppgaven under ett?

5 Avslutning

I denne oppgaven har jeg sett på hvordan dyreassisterte intervensjoner med hund kan bidra i miljøterapi med ungdom på barnevernsinstitusjon. Avgrenset har fokuset ligget på relasjonsarbeidet i miljøterapien. For å belyse dette har jeg tatt i bruk eldre teori fra Ainsworth og Bowlby, sammen med funn fra forskning. På den måten kom jeg fram til fire områder for hvordan hund kan bidra i miljøterapien. For det første så vi at hunden kunne fremme tilknytning til miljøterapeuten. For det andre viste det seg at hunden bidro til trygghet i relasjonen til miljøterapeuten og i situasjonen. For det tredje kunne hunden virke positivt inn på å endre ungdommenes negative arbeidsmodeller. Sist, men ikke minst kunne hunden fremme kommunikasjon mellom ungdom og miljøterapeut.

Alt i alt kan vi si at mye tyder på at bruk av dyreassisterte intervensjoner kan ha svært mange positive effekter når det blir brukt i en barnevernfaglig sammenheng, men at man også kan møte på utfordringer. Det gir et viktig argument mot at dette er et område man bør rette fokuset mot og gjennomføre mer forskning på for å fullt kunne dra nytte av styrkene, men også bli klar over svakhetene dyreassisterte intervensjoner.

6 Litteraturliste

Altschiller, D. (2011) *Animal-assisted therapy*. Santa Barbara: Greenwood publishing group.

Hentet fra: <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.oslomet.no/lib/hioa/reader.action?docID=678261>

Amble, L. & Dahl-Johansen, C. (2016). *Miljøterapi som behandling ved komplekse traumer hos barn og unge*. Oslo: Universitetsforlaget.

Antologiseret. Tiltak med hund på institusjon. Hentet fra: https://d147628c-0066-459e-ab28-a86e8f5a2834.filesusr.com/ugd/df2869_147449c90f61469787a17b1ad5136321.pdf

Balluerka, N., Muela, A., Amino, N. & Caldentey, M. A. (2014) Influence of animal-assisted therapy (AAT) on the attachment representation of youth in residential care. *Children and youth services review*. 42, 103-109. Hentet fra: <https://www-sciencedirect-com.ezproxy.oslomet.no/science/article/pii/S0190740914001571>

Barne- og familiedepartementet (2016). Retningslinjer om hjelpetiltak, jf. Barnevernloven § 4-4. Q-0982. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/contentassets/8d3be0078d4d496e8f7a64d55b10ec0f/no/pdfs/2016_05-retningslinjer-om-hjelpetiltak.pdf

Beck, L. & Madresh, E. A. (2008). Romantic partners and four-legged friends: an extension of attachment theory to relationships with pets. *Antrozoös*, 21, 43-56. Hentet fra: <https://www-tandfonline-com.ezproxy.oslomet.no/doi/abs/10.2752/089279308X274056>

Beetz, A., Julius, H., Turner, D. & Kotrschal, K. (2012). Effect of social support by a dog on stress modulation in male children with insecure attachment. *Frontiers in psychology*. 352(3). Hentet fra: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2012.00352/full>

Berget, B. & Braastad, B. (2018). Teoretisk grunnlag for dyreassisterte intervensjoner. I Berget, B. Krøger, E. & Thorød, A. B (Red), *Antrozoologi samspill mellom dyr og mennesker* (52-68). Oslo: Universitetsforlaget.

Berget, B. Krøger, E. & Thorød, A. B. (2018). Innledning. I Berget, B. Krøger, E. & Thorød, A. B (Red), *Antrozoologi samspill mellom dyr og mennesker* (15-20). Oslo: Universitetsforlaget.

Broberg, A., Almquist, K. & Tjus, T. (2017). *Klinisk barnpsykologi. Utvikling på avveier*. Bergen: Fagbokforlaget.

Brodtkorb, E. (2009) *Med nese for omsorg- hund som terapi*. Stavanger: Hertervig forlag.

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Norsk forlag AS.

Dyrebar omsorg. (2018) Hvordan integrere dyr som helsefremmende tiltak. Hentet fra: <https://www.dyrebaromsorg.no>.

Dyrevelferdsloven. (2010). Lov om dyrevelferd. (LOV-2009-06-19-97). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97>

Fellesorganisasjonen. (2015). *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere*. Hentet fra: <https://www.fo.no/getfile.php/1311735-1548957631/Dokumenter/Din%20profesjon/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>

Fine, A. H. (2010). *Handbook on animal assisted therapy. Theoretical foundations and guidelines for practice*. London: Elsevier. Hentet fra: <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.oslomet.no/lib/hioa/reader.action?docID=629941>

Fine, A. H. (2019) *Håndbok i dyreassisterte intervensjoner. Faglig grunnlag og retningslinjer*. Bergen: Fagbokforlaget.

Hawkins, R. D. & Williams, J. M. (2017). Childhood attachment to Pets: Associations between pet attachment, attitudes to animals, compassion, and humane behaviour.

International journal of environmental research and public health. 14 (5). Hentet fra: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov.ezproxy.oslomet.no/pmc/articles/PMC5451941/>

Johannessen, B. (2018). Hund som helsefremmende relasjon for mennesker med psykiske lidelser. I Berget, B. Krøger, E. & Thorød, A. B (Red), *Antrozoologi samspill mellom dyr og mennesker* (159-166). Oslo: Universitetsforlaget.

Kismul, L. & Kogstad, R. (2018). Inn på tunet - innhold, brukergrupper og kvalitetssikring. I Berget, B. Krøger, E. & Thorød, A. B (Red), *Antrozoologi samspill mellom dyr og mennesker* (95-109). Oslo: Universitetsforlaget.

Kurdek, L. A. (2009) Young Adults' attachment to Pet Dogs: Findings from Open-Ended Methods. *Antrozoös*, 22(4), 359-369. <https://www.tandfonline-com.ezproxy.oslomet.no/doi/abs/10.2752/089279309X12538695316149>

Landmark, B. & Olkowska, A. (Red.). (2016). *Miljøterapi. Prinsipper, perspektiver og praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.

Mallon, G. P. (1994). Some of our best therapists are dogs. *Child & Youth Care Forum*, 23(2), 98-101. Hentet fra: <https://link-springer-com.ezproxy.oslomet.no/article/10.1007/BF02209256>

Parish-Plass, N. (2013). *Animal-assisted psychotherapy: Theories, issues and practice*. Indiana: Purdue University Press. Hentet fra <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.oslomet.no/lib/hioa/detail.action?docID=3120309&pq-origsite=primo>

Pichot, I. (2011). *Animal-assisted brief therapy: a solution-focused approach*. Taylor & Francis Group. Hentet fra: <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.oslomet.no/lib/hioa/detail.action?docID=958506#>

Rockett B. & Carr, S. (2014). Animals and attachment theory. *Society & animals*. 22, 415-433. Hentet fra: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.oslomet.no/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=29831cbb-c15f-4139-ae5a-3b2d2b11effb%40sdc-v-sessmgr03>

- Schibbye, A. L. (2017). *Relasjoner. Et dialektisk perspektiv på eksistensiell og psykodynamisk psykoterapi*. Universitetsforlaget.
- Sollesnes, V. K. (2018). Grønn omsorg i praksis – ungdom og Inn på tunet. I Berget, B. Krøger, E. & Thorød, A. B (Red), *Antrozoologi samspill mellom dyr og mennesker* (110-121). Oslo: Universitetsforlag.
- Sommerfeldt, M, B. (2019). Relasjoner mellom barn og voksne på barnevernsinstitusjoner i Norge. Vår tids forståelse sett i et historisk perspektiv. *Norges barnevern*. 96 (3), 172-188. Hentet fra: https://www-idunn-no.ezproxy.oslomet.no/file/pdf/67149787/relasjoner_mellom_barn_og_voksne_paa_barnevernsinstitusjoner_.pdf
- Støkken, A. M. (2018). Samspill med dyr som innovasjon. I Berget, B. Krøger, E. & Thorød, A. B (Red), *Antrozoologi samspill mellom dyr og mennesker* (80-92). Oslo: Universitetsforlaget.
- Tetzner, S. (2012). *Utviklingspsykologi*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Thodberg, K & Lidfors, L. (2018). Dyreatferd og dyrevelferd, terapidyr. I Berget, B. Krøger, E. & Thorød, A. B (Red), *Antrozoologi samspill mellom dyr og mennesker* (29-51). Oslo: Universitetsforlaget.
- Thorød, A. B. (2018). Dyr, mennesker og sosial kapital. I Berget, B. Krøger, E. & Thorød, A. B (Red), *Antrozoologi samspill mellom dyr og mennesker* (69-79). Oslo: Universitetsforlaget.
- Zilcha-Mano, S., Mikulincer, M. & Shaver, P. R. (2011). An attachment perspective on human-pet relationships: conceptualization and assessment of pet attachment orientations. *Journal of Research in Personality*. 45, 345-357. Hentet fra: <https://www-sciencedirect-com.ezproxy.oslomet.no/science/article/pii/S0092656611000584>

Zilcha-Mano, S., Mikulincer, M., Shaver, P. R. (2012). Pets as safe havens and secure bases: The moderating role of pet attachment orientations. *Journal of research in personality*, 46 (2012), 571-580. Hentet fra: [https://www.sciencedirect-com.ezproxy.oslomet.no/science/article/pii/S0092656612001079](https://www.sciencedirect.com.ezproxy.oslomet.no/science/article/pii/S0092656612001079)

7 Vedlegg: Selvvalgt pensum

Selvvalgt pensum Bachelor i Barnevern 2021

Bacheloroppgaven bvuh3900

FORFATTER	TITTEL	FORLAG	ÅR	KAP./ SIDE	SIDE- TALL
Fine, A, H.	Håndbok i dyreassistert intervensjoner. Faglig grunnlag og retningslinjer	Fagbokforlag et	2019	Innledning (s. 23-30), kap. 1 (s. 37-42), kap 2 (45- 53), kap 3 (s. 55-68), kap. 4 (s. 71-74). kap. 5 (77- 82). Kap 6 (s. 87-101) kap 7 (s. 107-122), kap. 11 (175-188), kap 17 (271-282) kap, 23 (347-361).	108
Redaktører: Berget, B. Krøger, E. & Thorød, A. B. Kapitelforfattere: Berget, B., Krøger, E. & Thorød, A, B. (Innledning)	Antrozoologi. Samspill mellom dyr og menneske	Universitetsfo rlaget	2018	Innledning (s. 16-20), kap 3 (29- 51), kap 4 (52-67), kap. 5 (s.	87

Thodberg, K. & Lidfors, L. (Kap 3)				69-78), kap 6 (s. 80-86) kap 7 (s. 95- 109), kap. 8 (s. 110- 121), kap 12 (159- 165).	
Berget, B. & Braastad, B. (Kap 4)					
Thorød, A. B. (Kap. 5)					
Støkken, A. M. (Kap 6)					
Kismul, L. & Kogstad, R. (Kap 7)					
Sollesnes, V. K. (Kap 8)					
Johannessen, B. (Kap 12)					
Mallon, G. P.	Some of our best therapists are doge	Child & Youth care forum	1994	s. 89-101	12
Altschiller, D.	<i>Animal-assisted therapy</i>	Santa Barbara: Greenwodd publishing group	2011	Kap 1 (s. 3-7), kap 2 (s. 9- 20)kap5 (s. 39-47)	23
Kurdek, L. A.	Young adults attachment to pet dogs: Findings from open ended methods	<i>Anthrozoös</i>	2009	s. 359-369	10
Balluerka, N., Muela, A., Amino, N. & Caldentey, M, A.	Infulence of animal assisted therapy (AAT) on the	Children and youth	2014	s. 103-109	6

	attachemnt representation of youth in residential care	services review			
Brodtkorb, E.	Med nese for omsorg- hund som terapi.	Hertervig forlag.	2009	s. 146-148	2
Zilcha-Mano, S., Mikulincer, M. & Shaver, P. R.	An attachment perspective on human-pet relationships: conceptualization and assessment of pet attachemnt orientations.	<i>Journal of Research in Personality.</i>	2011	s. 345-357	12
Zilcha-Mano, S., Mikulincer, M. & Shaver, P. R.	Pets as safe havens and secure bases: The moderatiog role of pet attachement orientations	<i>Journal of research in personlity</i>	2012	s. 571-580	9
Beetz, A., Julius, H., Turner, D. & Kotrschal, K.	Effect of social support by a dog on stress modulation in male children with insecure attachment	<i>Frontiers in psychologi</i>	2012	s. 1-8	7
Parish-Plass, N.	Animal-assisted psychoterapy: Theory, issues and practice	Purdue University Press	2013	Kap 2 (s. 47-64), kap 5s. 111-143	49

Tetzchner, S.	Utviklingspsykologi	Gyldendal akademisk	2012	s. 541-568	27
Beck, L. & Madresh, E. A.	Romantic partners and four legged friends: an extention of attachment theory to relationships with pets	Antrozoös	2008	s. 43-56	13
Rockett, B. & Carr, S.	Animals and attachment theory	Society & Animals	2014	s. 415-433	18
Hawkins, R. D. & Williams, J. M.	Childhood attachment to pets: associations between pet attachment, attitudes to animals, compassion, and humane behaviour	International journal of environmental research and public health	2017	s. 1-15	14
Pichot, T.	Animal-assisted brief therapy: a solution-focused approach	Taylor og Francis group	2011	Kap 1 (s. 3-18), kap 4 (s. 65-94), kap 7 (151-180), kap 8 (181-183)	75
Sommerfeldt, M. B.	Relasjoner mellom barn og voksne på barnevernsinstitusjoner i Norge. Vår tids forståelse sett i et historisk perspektiv.	Norges barnevern	2019	172-188	16

Fine, A, H.	Handbook on Animal-Assisted Therapy : Theoretical Foundations and Guidelines for Practice	Elsevier science & tecnology	2010	Kap. 1 (s. 3-15)	12
TIL SAMMEN:					500

Kandidatnummer: 814